

Lengyel–Magyar Szalon Katowicében

Mindazokkal az érdekeltekkel, azokkal, akik szívükön viselik a lengyel–magyar barátság bővítését és elmélyítését, örömteli hírt szeretnék megosztani: folyó év március 21-én kezdte meg működését egy új, különleges, irodalmi–művészeti intézmény: a Feliks Netz nevét viselő Lengyel –Magyar Szalon Dél-Lengyelországban, Felső-Szilézia fővárosában, Katowicében. A Szalon Netzek házában – kétszintes, kertes villában – működik az író özvegyének, Beata Netznek a vezetésével, a helyi „Libra” Társaság segítségével és a katowicei városvezetéssel együttműködésben.

Feliks Netz (1939–2015) kiváló lengyel prózaíró, költő, publicista és rádiós (ismert és értékes rádiójátékok szerzője), valamint irodalmi szerkesztő volt, nem utolsósorban pedig számos filmforgatókönyvet írt a sziléziai filmstúdió számára. Mindemellett kitűnő műfordításokat készített angol, német, orosz nyelvből (az ő nevéhez fűződik Alekszandr Puskin *Anyeginjének* legjobb lengyel fordítása) és mindenekelőtt magyarból. Főleg neki – és a Magyarországon élő nagyszerű műfordítónak, Teresa Worowskának – köszönhető, hogy Márai Sándor prózája egész Lengyelországban ismertté vált, és ott is világirodalmi rangra emelkedett. Feliks Netz műfordítói tevékenységében már 1982-től jelentek meg magyar prózai alkotások, olyanok mint: Déry Tibor *Anatómia*, Moldova György *Sötét angyal* című műve, majd Balázs Bélától *A kékszakállú herceg vára* (librettóként Bartók Béla számára), mígnem e művek fordítója valamelyik magyarországi látogatása alkalmával Márai Sándor szövegeitől elragadtatva, tulajdonképpen már csak az ő műveinek fordítására összpontosított (egyetlen kivételt jelentenek Gömöri György válogatott versei). Így aztán 2000-től kezdve sorban jelentek meg a következő Márai művek: *A gyertyák csonkig égnek* (négy kiadás), aztán a *Füves könyv* (három kiadás), *Vendégjáték Bolzanóban*, *San Gennaro vére*, *Bébi vagy az első szerelem*, *Eszter hagyatéka*, *A sziget*, *Ég és Föld*, *A négy évszak*. A Netz által fordított utolsó regény *A nővér* most van nyomdában.

Ugyanakkor Netz, aki maga is alkotott néhány prózai művet, megjelent más, köztük magyar nyelven is. Magyarul két nagyon érdekes regénye látott napvilágot: *Halottak napján született* (2005), valamint a *Dysharmonia caelestis* (Szenyán Erzsébet szép, cizellált fordításában, 2008).

Netznek, a sokoldalú humanistának az életéből érdemes megemlíteni, hogy az 1981 végén bevezetett „hadiállapot” idején a kommunista hatalom megfosztotta újságírói munkájától, s ekkor magyartanár lett az egyik katowicei líceumban. Nagyszerűen tanított, az ifjúság körében tekintélynek örvendett, pedig nem volt hivatásos magyartanár, mert az egyetemen lengyel szakot végzett.

Amikor 2015-ben Áder János köztársasági elnök Katowicében leleplezte azt az emlékművet, amelyet id. Antall Józsefnek és a katowicei származású Henryk Sławiknak – a második világháború két csendes hőisének – emlékére állítottak azért, amit Magyarországon a lengyel és zsidó menekültek javára és életük megmentésére tettek, Áder János ez alkalomból hangsúlyozta Feliks Netznek a lengyel és a magyar nép további közeledése terén szerzett óriási érdemeit is. Az író maga már nem vehetett részt az ünnepségen. Halálosan beteg volt, és három héttel később elhagyta a földi világot.

Emlékszem Feliksre még a hetvenes évek végéről – ekkor már Magyarországon éltem, amikor a krakkói Wydawnictwo Literackie kiadó számára Radnóti Miklós válogatott verseit készítettem elő. A kötet *Spienione niebo* (Tajtékos ég) címmel a válogatásomban jelent meg 1980-ban, a verseket négyen fordítottuk: egy részüket odaadtam két kiváló krakkói költőnek: Tadeusz Nowaknak és Tadeusz Śliwiaknak, akikkel már évek óta barátkoztam, a kiadó viszont ajánlotta még Feliks Netzet, akit már ismert korábbi versfordításaiból. Netz ekkor már elég jól elsajátította a magyar nyelvet, mintha már irodalmi tevékenysége kezdetétől lélekben készült volna Márai remekműveinek későbbi nagyszerű fordításaira, a fordításokban ezenkívül segítségére volt született költői intuíciója, valamint nem mindennapi tehetsége és nyelvérzéke. Ismeretségünk ekkoriban inkább levelezést jelentett. Aztán jobban megismerkedtünk, s az idő múlásával a nyolcvanas években össze is barátkoztunk – Feliks többször is járt Magyarországon fordítói ösztöndíjak keretében.

Talán azért is emlékszem jól elmélyült ismeretségünkre, mert 2014-ben, amikor a magyar íróküldöttség tagjaként Lengyelországban tartózkodtam, egy napos katowicei látogatásunk alatt utoljára nyílt alkalmam meglátogatni (akkor Zsille Gáborral együtt) Netzék otthonát, ahol nagy vendégszeretettel fogadott minket a beteg költő, aki továbbra is hőiesen, sőt némi humorral viselte gyógyíthatatlan betegsége minden kínját, s ott volt velünk rendkívül kedves, gondoskodó felesége, Beata is. Ezért fogadtam nagy örömmel a Szalon megnyitására szóló meghívót. A kezdeményezés érzelmi támogatása azonnal megszületett bennem: egyrészt örültem a ténynek, hogy létrejön egy különleges, fontos, a lengyel–magyar kapcsolatok korábbi helyszíneitől különböző intézmény, olyan, amely eddig hiányzott Lengyelországban, s még mindig hiányzik Magyarországon. Másfelől a Netz házaspárnak még az író életében a közjó javára, a lengyel és a magyar nép szinte atavisztikus lelki közösségének erősítésére hozott döntése lehetővé teszi – a Szalon által –, hogy fennmaradjon ennek a nagy sziléziai alkotónak az emléke, aki oly sokat tett Lengyelország kultúrájának gazdagításáért, miközben a magyar nép kultúráját is gazdagította.

A Szalon megnyitója egyszerre volt bensőséges és nagyvonalú. Jelen volt többek között Katowice polgármestere Marcin Krupa, Magyarország krakkói főkonzulja, dr. Körmendy Adrienne. A Magyar Írók Szövetségét hárman képviseltük: Kovács István – nota bene a lengyelek által jól ismert korábbi krakkói magyar főkonzul – és Zsille Gábor, aki egyúttal a magyar írószövetség elnökét, Szentmártoni Jánost is képviselte, valamint jómagam. A Lengyel Írók Szövetsége részéről Varsóból eljött Katowicébe Marek Zagańczyk, és ott voltam én, minthogy mindkét irodalmi szervezetnek tagja vagyok. A helyi írók közül szeretném megemlíteni legalább a katowicei körzet ismert költőjét, Tadeusz Kijonkát. – A katowicei esemény híre eljutott a nagyvilágba a televízió és rádió révén, és helyet kapott az országos programban is.

Befejezésül még egy megjegyzés. A mai Lengyelország egyik legjobb folyóirata, a Balti-tenger melléki Sopotban kiadott két havi *Topos*, amely egyúttal könyvkiadó is, 2014-ben – vagyis még a költő életében – kiadta *Krzyk sowy* (A bagoly kiáltása) címmel Netz megrendítő versgyűjteményét, a múlt év második felében pedig a folyóirat egyik egész számát (2016/4) az író életművének szentelte. Úgy vélem, hogy Magyarországon – alighanem Netz második, fogadott hazájában – illenék újra figyelmet fordítani erre a nagyszerű íróra, s kiadni újra valamelyik művét, talán válogatott verseit, és emlékezni arra, hogy ez a lengyel író élete jelentős részét arra szánta, hogy Magyarországot az irodalom segítségével vigye közelebb Lengyelországhoz.

Fordította Szenyán Erzsébet

